

Načini, postupci i elementi vrednovanja u nastavi kemije

Poučavanje i učenje kemije provodi se u sljedećim konceptima:

- A) Tvari
- B) Promjene i procesi
- C) Energija
- D) Prirodnoznanstveni pristup

Prva tri koncepta objedinjuju i pokrivaju sve bitne kemijske teme.

Prirodnoznanstveni pristup uveden je zbog nužnosti da se usvajanjem sadržaja triju navedenih koncepata razvijaju učeničke eksperimentalne i matematičke vještine.

Koncepti se međusobno isprepliću i ovisni su jedan o drugome. Nadograđuju se iz godine u godinu školovanja pripremajući učenike za cjeloživotno učenje, izbor budućega zanimanja i snalaženje u svakodnevnome životu.

Učeći kemiju, učenici osim kemijskih spoznaja, koje su temelj razumijevanja pojava u živome i neživome svijetu, razvijaju sposobnost kritičkoga mišljenja o sebi te o neposrednome i globalnome okruženju.

Vrednovanje

Sumativno vrednovanje jest prosudba ostvarenosti razine učenikova postignuća na kraju procesa učenja. Provodi se nakon obrade nastavne cjeline ili teme.

U pravilu, rezultati sumativnog vrednovanja iskazuju se brojčanom ocjenom.

Formativno se vrednovanje provodi se za vrijeme učenja ili poučavanja radi prikupljanja informacija o učeničkom napredovanju, utvrđivanja propusta u učenju, ali i prepoznavanja vrlina učenika te planiranja budućeg učenja i poučavanja.

Formativno vrednovanje, u pravilu, rezultira opisnom ocjenom koja se unosi u bilješke.

Informacijama o formativnom vrednovanju nadopunjuju se rezultati sumativnog vrednovanja i omogućava izgradnja cjelovite slike o učenikovom radu i postignućima.

Osim navedenoga, osigurava se procjena određenih čimbenika učenja i rada koji se smatraju elementima temeljnih kompetencija, a to su **odgovornost, samoinicijativnost i komunikacija**.

U fokusu je razvijanje prirodoznanstvenoga pristupa istraživanju, tj. zapažanje, opisivanje, analiziranje, povezivanje i primjenu temeljnih koncepata kemije. Ciljevi učenja i poučavanja kemije, osim stjecanja znanja, razvoj su vještina rješavanja problema, razvijanje inovativnosti i kreativnosti.

Naglasak je stavljen na proces stjecanja znanja i vještina, a ne samo na nastavne sadržaje.

ELEMENTI OCJENJIVANJA I OBLICI PROVJERE UČENIČKIH POSTIGNUĆA

Prosudbe o postignuću učenika i dodijeljene ocjene grupirane su u dva obavezna elementa ocjenjivanja odnosno dvije analitičke rubrike:

1. Usvojenost kemijskih koncepata

2. Prirodoznanstvene kompetencije

Usvojenost kemijskih koncepata kao element ocjenjivanja podrazumijeva prosudbe o znanju i razumijevanju koncepata, pojmova, činjenica i postupaka u kemiji.

Prirodoznanstvene kompetencije podrazumijevaju prosudbe o vještinama povezivanja rezultata pokusa s konceptualnim spoznajama, primjenu matematičkih vještina i uočavanje zakonitosti uopćavanjem podataka.

Kriteriji: Usvojenost kemijskih koncepata

Ocjena 1

- Nisu usvojene temeljne činjenice i predviđeni koncepti
- Učenik ne prepoznaje osnovne pojmove ili ih samo može nabrojati
- Ne razumije nastavni sadržaj i nije ga u stanju samostalno reproducirati

Ocjena 2

- Usvojene su temeljne činjenice, ali nisu usvojeni temeljni koncepti
- Učenik prepoznaje i reproducira osnovne pojmove
- Razumije sadržaj, ali ga ne zna primijeniti niti obrazložiti koristeći zadane primjere
- Iznošenje gradiva je površno i nesigurno

Ocjena 3

- Usvojene su temeljne činjenice i neki od predviđenih koncepata
- Učenik reproducira i prepoznaje osnovne pojmove
- Razumije sadržaj, ali je površan u njegovoj primjeni
- Sadržaj može obrazložiti koristeći zadane primjere, ali uz pomoć nastavnika.

Ocjena 4

- Usvojene su sve bitne činjenice i većina temeljnih koncepata
- Reproducira i razumije obrađeni nastavni sadržaj
- Poznaje osnovne pojmove, nadograđuje stečena znanja
- Sadržaj obrazlaže uglavnom samostalno, koristi zadane primjere i samostalno rješava probleme i zadatke
- Samostalno se koristi gotovo svim potrebnim znanjima i vještinama.

Ocjena 5

- Usvojene su sve predviđene činjenice i svi predviđeni koncepti
- Reproducira, razumije, nadograđuje stečena znanja
- Samostalno obrazlaže sadržaj navodeći i vlastite primjere, rješava i složene probleme i zadatke
- Može prenositi svoja znanja drugima te je siguran i jasan u izlaganju nastavnog sadržaja
- Samostalno se koristi se svim potrebnim znanjima i vještinama

Kriteriji: Prirodnoznanstvene kompetencije

Ocjena 1

- Ne može riješiti postavljene probleme ili zadatke niti uz pomoć nastavnika
- Ne razumije problem i ne zna kako ga riješiti
- Ne može primijeniti usvojeno u praktičnome radu
- Ne uočava problem i ne bilježi opažanja

Ocjena 2

- Sposoban je rješavati jednostavne probleme uz pomoć nastavnika
- Često griješi prilikom samostalnog rješavanja jednostavnih zadataka
- Iz grafičkoga prikaza i tablica očitava podatke, ali ne uočava zakonitosti
- Uz pomoć nastavnika primjenjuje naučeno i obavlja jednostavne praktične zadatke
- Uočava problem, djelomično opisuje aparaturu potrebnu za izvedbu odabranoga istraživanja te bilježi opažanja

Ocjena 3

- Samostalno rješava jednostavne probleme, ali složene probleme ne rješava ni uz pomoć nastavnika
- Poznaje osnovne formule i kemijsku simboliku, samostalno rješava jednostavne zadatke
- Griješi prilikom samostalnog rješavanja složenijih zadataka
- Koristeći fizikalne veličine piše odgovarajuće matematičke izraze i pravilno prikazuje mjerne jedinice
- Samostalno primjenjuje naučeno pri obavljanju jednostavnih praktičnih zadataka
- Uz pomoć nastavnice oblikuje istraživačko pitanje i izvodi imjerenja i/ili postupke koji su dio istraživanja

Ocjena 4

- Samostalno rješava jednostavne probleme, a složene probleme rješava uz pomoć nastavnika
- Rješava zadatke točno prikazujući mjerne jedinice
- Uspoređuje crteže, tablične i grafičke prikaze te izvodi zaključke na temelju prikazanih rezultata
- Samostalno obavlja jednostavne praktične zadatke, a uz pomoć nastavnika i složene praktične zadatke
- Samostalno oblikuje istraživačko pitanje te izvodi mjerenja i postupke koji su dio istraživanja

Ocjena 5

- Samostalno rješava jednostavne i složene probleme
- Koristi se svim potrebnim znanjima i vještinama
- Kombinira matematičke izraze pri rješavanju složenih zadataka
- Uočava zakonitosti uopćavanjem podataka prikazanih tekstom, crtežom, modelima, tablicama i grafovima te ih opisuje riječima
- Samostalno obavlja i jednostavne i složene praktične zadatke
- Povezuje rezultate i zaključke istraživanja s konceptualnim spoznajama te prikupljene podatke prikazuje u obliku izvješća.

KRITERIJI ZA VREDNOVANJE RADOVA I PREZENTACIJA:

ELEMENTI I BODOVI	5	4	3	2	1
STRUKTURIRANJE SADRŽAJA	Cilj i glavne ideje su jasno istaknuti	Sadržaj je sistematičan, ali preopširan.	Prikaz je točan, ali nepotpun i nejasan.	Postoje bitne pogreške u sistematičnosti prikaza.	Prikazani sadržaji djeluju nepovezano. Nema istaknutog cilja.
TOČNOST PODATAKA	Svi prikazani podaci su točni i u funkciji cilja.	Svi podaci su točni, ali na nekim mjestima su nejasno prikazani.	Postoje manje pogreške u podacima.	Postoje bitne pogreške u podacima.	Većina podataka je netočna.
INTERAKCIJA I INTEGRACIJA SADRŽAJA	Prikaz sadržaja ukazuje na njihovu usvojenost.	Prikaz sadržaja ukazuje na njihovu usvojenost, ali je povezivanje nepotpuno.	Izostaje povezivanje sadržaja.	Prikaz sadržaja ukazuje na djelomičnu usvojenost.	Prikaz sadržaja ne ukazuje na njihovu usvojenost.
IZLAGANJE	Gradivo u potpunosti povezuje i primjenjuje,	Gradivo povezuje i nepotpuno primjenjuje.	Gradivo djelomično povezuje i rijetko primjenjuje.	Gradivo slabo povezuje i ne primjenjuje.	Gradivo ne povezuje i ne primjenjuje.
BODOVI (max 5 po elementu)	19-20	15-18	10-14	5-9	1-5

Osim navedenih kriterija osigurava se procjena određenih čimbenika učenja i rada koji se smatraju elementima temeljnih kompetencija, a to su **odgovornost, samoinicijativnost i komunikacija.**

Razina ostvarenosti: ne zadovoljava

- učenik ne nosi redovito udžbenik ni bilježnicu
- ne sudjeluje aktivno u praktičnom radu (individualni ili skupni rad), ne vodi bilješke o učinjenom pokusu niti izvodi zaključke
- domaće zadaće piše rijetko ili ih uopće ne piše
- ne komunicira i ne surađuje s drugim učenicima ni nastavnikom

Razina ostvarenosti: zadovoljava

- učeniku je potreban je stalan poticaj i usmjeravanje na rad, ali pruženu pomoć prihvaća
- teže usmjerava pažnju na zadatke, ali ulaže trud
- sudjeluje u praktičnom radu, ali bilješke su nepotpune
- domaće zadaće su uglavnom nepotpune
- ne trudi se u komunikaciji s drugim učenicima

Razina ostvarenosti: dobra

- Učenik pažljivo prati izvođenje demonstracijskih pokusa te djelomično sudjeluje u raspravi tijekom tumačenja opažanja i izvođenja zaključaka
- sudjeluje u izvođenju pokusa te opaža promjene ali ih često pravilno ne tumači
- djelomično vodi bilješke o učinjenom praktičnom radu
- redovit je u pisanju domaćih zadaća, ali ima grešaka kod izrade
- rado izrađuje plakate, referate, prezentacije, ali uz manju pomoć nastavnika

Razina ostvarenosti: vrlo dobra

- Učenik je uredan i precizan u radu, pravilno koristi pribor i kemikalije i poštuje pravila rada, precizno opaža i tumači promjene
- redovito piše domaće zadaća uglavnom bez grešaka
- sustavan je u vođenju bilješki praktičnog rada
- samostalno ili uz manju pomoć nastavnika donosi zaključke
- samostalno izrađuje referate, plakate, prezentacije
- uglavnom samostalno uči i rješava zadatke, vrijeme na satu iskorištava za rad i učenje

Razina ostvarenosti: iznimna

- Učenik redovno ispunjava svoje obveze i izvršava zadatke i radove u skladu s dogovorom, poštuje rokove
- preuzima odgovornost za vlastito učenje i ponašanje u školskome okružju
- ulaže trud i ustraje u učenju i radu
- samoinicijativno uči i rješava zadatke
- redovno i točno rješava domaće zadaće
- uspješno komunicira i surađuje s drugim učenicima i nastavnikom
- analizira, kritički razmatra, istražuje

Ocjena učenikog znanja na pisanim provjerama:

Ocjena na pisanim provjerama donosi se temeljem sljedeće usuglašene bodovne skale:

Postignuti bodovi, %	Ocjena
0 – 44	nedovoljan (1)
45 – 59	dovoljan (2)
60 – 74	dobar (3)
75 – 89	vrlo dobar (4)
90 – 100	odličan (5)

Svaki je zadatak u pisanoj zadaći posebno vrednovan (po potrebi i po koracima pa se priznaju svi korektno napisani koraci unutar istoga zadatka, a ne samo konačno rješenje). Maksimalne bodovne vrijednosti zadataka navode se uz tekst zadatka i služe učenicima kao orijentacija o ukupnom postignuću za vrijeme i nakon rješavanja. Tijekom nastavne godine, učenikovo znanje se na ovaj način može provjeravati četiri puta.

UTVRĐIVANJE ZAKLJUČNE OCJENE

Oba elementa, usvojenost kemijskih koncepata i prirodosnanstvene kompetencije ravnopravno sudjeluju u izvođenju zaključne ocjene.

Zaključna ocjena odražava ono što je učenik pokazao u vrednovanju naučenoga u pojedinim elementima, ali i znanja i vještine procijenjene u vrednovanju kao učenje i za učenje.

Informacijama o formativnom vrednovanju nadopunjuju se rezultati sumativnog vrednovanja i omogućava izgradnja cjelovite slike o učenikovom radu i postignućima.

Utvrđivanje zaključne ocjene (sukladno zakonskim propisima) ne mora biti aritmetička sredina upisanih ocjena, već je uz brojčane pokazatelje rezultat cjelokupnog zalaganja i aktivnosti učenika, tijekom cijele nastavne godine.

